

Csak te vagy, Uram, nagy bizodalunk,
Lelki és testi jót tőled várunk.
Te szent atyádat kövesd meg értünk,
Nagy sok bűnökben hogy el ne vesszünk.
Az Szentháromság Isten mennyégben
Dicsértessék mindörökké, amen.

Öry Miklós

Farkasfalvy Dénes: Zsoltároskönyv. Prugg Verlag Eisenstadt 1975, 240 o.

A magyar zsoltárfordítás irodalma bővelkedik szép alkotásokban, Szenczi Molnár Albertől Sík Sándorig. De a szentíráskutatás fejlődése, az izlés alakulása s nem utolsósorban az anyanyelvi liturgia és zsolozsma bevezetése napjainkban már ismét esedékessé tett egy új verses fordítást. Ezt kaptuk meg most a Dallasban tanító (jelenleg Rómában biblikus tanulmányokat folytató) ciszterci atyától, Vallásos ihlet, tudományos alaposág és költői készség szerencsés ötvözete ez a szép kiállítású kötet.

1) Vallásos ihlet. „Minden filológiai és esztétikai műgond mellett is ezt a könyvet elsősorban elmélkedésre és imádságra szánjuk. Akkor éri el célját, ha tülmutat önmagán . . . Isten szavát közvetíti az istenkereső lélek száma” — olvassuk a bevezetésben. Nem könnyű feladat a mai ember imádságává tenni évezredes alkotásokat: gondolat- és érzésvilágukat mai nyelven kifejezni úgy, hogy a fordítás közben megőrizze e távoli világ jellegét, ízeit, és ne válják stílusalanná. (A modernizálás kísértését még Babitsnak sem sikerült teljesen elkerülnie az Amor Sanctusban.) Azért sem könnyű, mert az a szerény lant vagy hárfá, amellyel a zsoltárköltészet jelképezni szokás, igazából teljes, sokszínű zenekar; benne zeng az ember egész élete, Istenhez való viszonyának egész bonyolultsága. Örömmel állapíthatjuk meg, hogy a fordító mindebben jól megfelelt feladatának. Zsoltárai „imádkoztatják magukat”, nemcsak egyéni áhítatban, de liturgikus használatban is helytállnak, ami a stílushűség legbiztosabb mércéje. A változatos élmények visszaadására pedig csak néhány példát. Íme az Isten utáni sóvárgás hangja: „Ó Isten, Istenem, kívánlak! / Lelkem úgy szomjazik utánad! / Rád vágyik testem is epedve, / jobban, mint száraz rög a harmatcseppe” (63). „Térj vissza, boldogságunk Istene, / hártsd el tőlünk háborgásod” (85). A tételődés: „elém tárulnak mind a régi évek / és pengetem az éjszakában lantom, / a szívemmel beszélek, / várom, hogy lelkem elnyugodjon” (77). Az erő: „Népek remegnek, birodalmak tántorognak, / felzug száva, / s a föld elolvad” (46). Az ujjongás: „Kelet-Nyugat szikrázó csillagát / ihlessd örömkkiáltásokra! / A földet látogasd meg, keljen boldog táncra” (65). De a sötét hangok is ugyanilyen meggyőzőek: borzadás a gonosztól: „kitárult sír, ha nyitják, szájuk, / torkukból árad a halál” (5), félelem: „Az embert botozod, bűneit felrovd, / és mint a moly, testét is elnyüvöd. / Jaj, minden ember olyan, mint a kődi!” (39), kétségbeesés: „Egészen ösztörtöm én, / mint érzéketlen holttest, / mint eldobott cserépedény” (31), halálélmény: „Mint birkanyáj, az Alvilágba úgy vonulnak, / mögöttük pásztoruk, a Halál lépked: / torkában elsüllyednek, mint a borjak” (49). Külön megemlítiük, milyen „érdekesekek” Farkasfalvy tolmácsolásában a hosszú történeti zsoltárok, amelyek pedig talán legtávolabb állnak ma tőlünk.

2) Tudományos alaposág. A héber eredetiből készített fordítás P. Dahood rekonstrukciós kísérletén alapul, de azt is kritikával kezeli, a legjobb modern kommentárokat igénybevéve. Munkája nyomán a szövegek világossá és egységessé válnak, és ez mindennél jobb keze az elgondolás helyességének, még ha egyes esetekben nincs is igazi. Türelmes aprómunkáját jól illusztrálják a jegyzetekben mértékkel fölvetett filológiai problémák. Ugyanitt találunk fogalmi, nyelvi magyarázatokat és egy sereg újszövetségi vonatkozást. A zsoltárokat megelőző magvas bevezetések alapvonásait próbálják megragadni. Nagyon átgondolt a kötet élén álló általános bevezetés is. Nemcsak sokoldalú tájékoztató, de jó kiindulás is kínálkozik a szent

szövegek magyar műfordításának elméletéhez, amelyről, mint szerzőnk megállapítja, „még csak nem is tárgyaltak igazán, nem hogy tisztázták volna őket”.

3) **Költői készség.** A tudományos „csontváz” minden keménysége mellett a zsolttárok azok maradnak, amik lényegük szerint: költemények, műalkotások. Sok formai tényezőt említhetnénk meg ezzel kapcsolatban: a verskép tagoltságát (a kötet alapja, zsolttárirodalmunkban először és nagyon szerencsésen, a párvers, ritkák a 3-4 sornál hosszabb egységek: ez kedvez a kórusimának is), az alliterációk és gondolatritmus-fajták következetes átmentését, a diszkrétan kezelt jambust, a szándékosan tompított, de annál „izgalmasabb” rímélet, a szemléletes képeket, a vérbő és gazdag szókincset. Külön megcsodálhatjuk az ábécés szerkezet bravúros visszaadását, akár a 119.zs. „verskoszorújában”, akár, még nehezebb feladatként, olyan zsolttárokban, amelyeknek minden sora az ábécé más-más betűjével kezdődik. Aki a régebben közölt első szemelvényektől nyomon követi ezeket a verseket mai formájukig, az látja, hogyan fejlődnek egyre inkább a szoborszerű tömörség és konkrétság felé, nem riadva vissza az erős — korhű — antropomorfizmusoktól sem. De a műgond bármilyen pontos patikamérlegén lemért szavak, sorok sem kapnák meg a vers, még kevésbé az imádság aransúlyát, ha a szándékhoz nem „adatik hozzá” az ihlet karizmája. Hol kicsit megbicsakló lépéssel, hol felejthetetlen akcentusokkal, de lényegében töretlenül érezzük az egészen végig költői tehetség és vallásos oadaás ötvözetét. Ettől lesznek a kötet darabjai igazi költemények és igazi imák, jóllehet a fordító semmitől sem óvakodik kényesebben, mint a „jámbor” kifejezésektől vagy az öccélű játéktól.

Az az ember dolgozik így, akinek nagyon személyes ügye, nagyon szívügye az, amit csinál. Farkasfalvy Dénes ezzel a psaltériummal hitet tett amellett, hogy a zsolttározás a mai embernek is szívügye lehet. Könyve megérdemli, hogy valamennyiünk szívügye legyen.

S. M.

Igy koncipiálunk mi . . .

(Persze exkluzíve a zszurnalisztikai farsang immár petrifikált relációjában!)

Teológiánk posztkoncilárius lingvisztikai trendje pregnánsan arra konkludál, hogy identitását a horizontális spiritualitás antropológiájának humanizmusa determinálja, esszenciálisan ezoterikus, expresszív formákkal. E teológiának fundamentális princípiuma, hogy demitizáljon és deszakralizáljon egyfajta laicizáló tendenciát; a klasszikus modernizmust pedig a szubszidiaritás kollektív dimenziójának diszponibilis komüniojához és fenomenjéhez adaptálja és evolválja, távol a formalisztikus fikcióktól, evidenciákat verifikálva, empirikus és globálisan funkciós minisztériumban, a valőrök hierarchiájának nem hibernált, de a kérügma klasszikus hermeneutikájának reguláival koherenciában álló impulzusaival. Integrálni akarja a világban inkarnálódott interrogatív kategóriákat, organikus kohézióban az új ekkleziológiai demokratikus struktúrákkal koordinálni és kondicionálni, nem manipulálni, de konfrontálni a kozmosz metafizikai és transzcendens mechanizmusát az üdvösség ökonómiaja paradoxonjának relációjában, miközben szublimálja a szubjektívista transzformizmust és strukturalizmust, organikusan és nem monolitikusan, vulgáris, de egyben vertikális univerzalizmust implikálva, a triumfalizmus nélküli diakonia kredibilitásának szintézisében. Ez az akkomodált aggiornamento.

W. J.

P.S. Spirituális publikációnk direkciós komunitása radikálisan kondicionálja, hogy ez az invenciózus és admirábilis textus nem szelektált esszéink analízisére és dikciónk illusztrálására orientálódik.